

Трегубенко Галина Петрівна,

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,
старший викладач

Метелиця Аліна Сергіївна,

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,
студентка

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД

Аналіз сьогодення України дає можливість зрозуміти, що пріоритетними проблемами є саме проблема фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів України. Це обґрунтовує актуальність дослідження сутності і механізму функціонування сучасних грошей, валютно-кредитних відносин, операцій з електронними грошима, так званих криптовалют та тенденцій їх розвитку.

Криптовалюта – це цифрова валюта, валютний курс якої встановлюється на підставі вільно плаваючого режиму як результат попиту і пропозиції на валютному ринку з повною відсутністю контролю з боку центробанків [1]. Іншими словами, це електронні грошові одиниці, кількість і випуск яких не залежить від реальних грошей, створюваних державами на зразок долара або гривні.

На даний момент в світі існує понад 90 видів криптовалют. Найпоширенішою і найдорожчою з них залишається біткойн (Bitcoin). Біткойни не випускаються центральними банками і не залежать від кредитно-грошової політики тієї чи іншої держави. Емісія відбувається тільки в цифровому вигляді. Будь-хто охочий може добувати криптовалюту (займатися майнінгом), використовуючи комп'ютерні можливості. Щоб добути нові біткойни, потрібно обчислити нову унікальну послідовність блоків.

Основними перевагами даної валюти є наступні:

1. Анонімність. Власники біткойнів є застрахованими від розкриття своєї конфіденційної інформації.

2. Біткойн децентралізований. Це означає, що оборот валюти не залежить від банків чи державних органів, що мають доступ до внесення змін та нав'язування своїх правил.

3. Легкий у користуванні. Децентралізація системи біткойну сприяє усуненню між транзакціями посередників у виді банків, нотаріусів чи інших фінансових структур, що економить час транзакцій, крім того, завдяки прямій передачі біткойнів, транзакції проходять без комісії.

4. Біткойни не оподатковуються. У той же час, поки біткойн офіційно не визнаний в Україні, то і адмініструвати операції з криптовалютою, фактично, неможливо.

Сьогодні тема біткойну привертає значну увагу серед центральних банків, законотворців та інших регуляторів. Адже окрім потенційних вигод, таких як зниження трансакцій, зменшення платіжних періодів, існує загроза виникнення ряду ризиків у сферах безпеки, захисту прав споживачів та запобігання фінансових злочинів. Сьогодні юридичні, правоохоронні, податкові та інші органи влади шукають пояснення як криптовалюта може діяти в рамках сучасних законів та чи взагалі має юридичне право на існування.

З метою узагальнення та систематизації регулювання обігу біткойну виділяють 3 наступні підходи. Перший полягає в забороні використання, або сильному обмеженні використання цієї криптовалюти. Наприклад, як в Бангладеші, Болівії, Еквадорі, Китаї, Ісландія, Тайланді, В'єтнамі та ін.[2]

У Бангладеші торгівля біткойнами та іншими цифровими валютами може призвести до 12 років ув'язнення.

Цікавий випадок складає Китай, адже саме його торгівельний ринок став найбільший в світі по біткойну, у той же час, коли Народний Китайський банк, 70% якого належить державі, забороняє використовувати віртуальні гроші фінансовим інституціям.

Так само і В'єтнам, який у 2014 році заборонив використання біткойну кредитними установами, з посиланням на те, що дану криптовалюту легко використовувати для злочинних цілей [3].

Другий підхід – так званий «сиди й очікуй», як інші держави владнають дане питання. Здебільшого поширений серед країн Європи.

Третій підхід – спроби нормативно-правового регулювання віртуальної валюти, які яскраво демонструють США, Великобританія, Японія [2].

Якісно новий підхід в даному питанні нещодавно продемонструвала Японія, в якій після довгих дебатів 1 квітня 2017 року в силу вступив закон, що наділяє біткойн та інші криптовалюти саме статусом платіжного засобу. Окрім того, зараз Японська Рада з аудиторських стандартів планує підготувати низку умов та стандартів користування криптовалютами. Науково-дослідницький інститут Nomura передбачає, що, можливо, подібна збірка правил потребуватиме чималих змін в існуючих японських законах, а саме: Закон «Про банки і фінансові інструменти», Закон «Про обмін» тощо. Така збірка норм стане безпрецедентним документом, адже поки що ні одному органу чи країні не вдавалося систематизувати правила користування віртуальними валютами.

Щодо США, а саме бюро Департаменту казначейства США – TheFinancialCrimesEnforcementNetwork (FinCEN) застосовувало чіткі інструкції до криптовалют, а саме в 2013 році FinCEN задекларував, що криптовалюта – не є законним засобом платежу, а є носієм для здійснення обміну.

Іншим цікавим прикладом є досвід Великої Британії, яка ще в 2015 році заявила, що уряд візьме безпосередню участь в регулюванні діяльності біткойну та запровадженні інновацій в країні. Так, казначейство Британії опублікувало в 2016 році проект інноваційного плану щодо сфери фінансових послуг, за яким уряд підтримує цифровий обмін валют, а також сприяє створенню належного середовища для функціонування віртуальних грошей.

Банк Англії не вбачає у віртуальній валюті загрозу для грошової чи фінансової стабільності Об'єднаного Королівства, однак уряд обов'язково бере безпосередню участь у контролі та моніторингу становища біткойну та інших криптовалют на ринку Британії. Це говорить про ймовірність інтеграції криптовалютних технологій в існуючу платіжну систему, яка може таким чином удосконалити та зробити гнучкою валютну політику країни [3].

А от у Відні (Австрія) відкрили перший в світі банк, який працює з найпопулярнішою криптовалютою – біткойн. Банк «Bitcoin-Bank» відкрито невеликою берлінською стартап-компанією BitTrustServices. Там клієнти можуть отримати повноцінну консультацію про криптовалюту і зареєструватися в системі. А власники віртуального гаманця можуть обміняти свої біткойни на євро або навпаки.

Для боротьби з нелегальними транзакціями Росія у 2018 році також хоче визнати біткойни та інші криптовалюти. Хоча ще у 2014 році Міністерство фінансів

пропонувало ввести адміністративну відповідальність за використання грошових сурогатів. Її дія могла поширитися у тому числі на віртуальні валюти, такі як біткойни.

Для України подібний міжнародний досвід є дуже важливим, незважаючи на скептичний підхід Нацбанку, визначивши біткойн – «грошовим сурогатом» та унеможлививши його законне використання на теренах нашої країни. Тим не менше Україна ввійшла в топ – 5 країн за кількістю користувачів біткойн-гаманцями [2]. І наразі в Україні діють навіть деякі заклади, в яких можна розрахуватися біткойнами за послуги та товари. І за усі ці послуги та товари можна розрахуватися лише в місті Києві, там наразі встановлені й термінали, в яких можна обміняти гроші на біткойни.

Враховуючи вищезазначене, Україні варто було перейняти досвід країн, і перетворити біткойн з електронної валюти в бізнес-інструмент, а також законодавчо врегулювати обіг даної криптовалюти.

Отже, можемо зробити висновок, щоу даний час функціонування криптовалюти засноване лише на неформальних нормах і законодавчо проведення операцій з криптовалютою не закріплене. Правове регулювання криптовалюти є важливим елементом, оскільки використання даної валюти є новим революційним способом як у системі грошово-кредитних відносин, так і у розвитку країни, і міст в цілому. Підтримка подібних інновацій призведе до фундаментальної трансформації структури світової економіки, до нового інформаційного суспільства. При належному законодавчому регулюванні, а також удосконаленні технологій та покращенні відповідної інфраструктури, криптовалюта займе значне місце в повсякденному житті людей, що дозволить скоротити обіг готівки, і тим самим дасть змогу стабілізувати інфляційні процеси та грошово-кредитну систему в цілому.

Література

1. Молчанова Е. Глобальна сервісна природа сучасних криптовалют / Е. Молчанова, Ю. Солодковський // Міжнародна економічна політика. – 2014. – № 1(20). – С. 60–79.
2. Лещишин М.М. Світовий досвід нормативно-правового регулювання використання Bitcoin в платіжній системі / М.М Лещишин // Інтернет-портал наукових конференцій «Інновації в управлінні публічним сектором». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://conferencekneu.wordpress.com/>
3. Top 10 Countries in Which Bitcoin is Banned: official site Cryptocoins News. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.cryptocoinsnews.com/>